

Потпуковник АЛЕКСАНДАР ВОЈНОВИЋ

ПРИПРЕМА И РАЗРАДА ЗАДАТАКА ЗА ИЗВОЂЕЊЕ ГРУПНИХ ЗАНИМАЊА

Групно занимање је метод обуке старешина на коме сви учесници, у улози једног органа (команданта, начелника штаба, итд.), постепено решавају одређена питања из тактике или оператике по ситуацији коју ствара руководиоца групног занимања и једновремено је објављује целој наставној групи.

Групно занимање, као приступачан и, у погледу организације, веома прост метод извођења наставе, претставља почетни метод примењене обуке старешина на коме се они постепено и систематски обучавају и припремају за учешће у сложенијим методама тактичке или оперативне обуке (ратним играма и вежбама са трупом).

Групним занимањем постиже се индивидуално оспособљавање старешина по разним питањима тактичке или оперативне обуке, за разлику од ратних игара на којима се поред индивидуалног постиже и колективно оспособљавање штабова или команди као јединствених целина.

Групно занимање изводи се на благовремено и детаљно разрађеном тактичком или оперативном задатку, у коме се предвиђа не само положај, однос и карактер дејства обеју страна, већ и одговори који се очекују од учесника. Време извођења групних занимања не зависи од предвиђеног оперативног времена, што омогућава свестранију и детаљнију прораду свих предвиђених наставних питања.

Циљ групних занимања може бити:

- изучавање једног или више одређених питања опште тактике или оператике на конкретном задатку;
- изучавање тактике родова војске и начина њиховог примењивања у борби;
- вежбање у логичном размишљању и изучавању питања командовања јединицама и
- вежбање или контрола раније пређених питања.

Подела групних занимања

Према организацији извођења групна занимања могу бити једнострана и једностепена. Једнострана су зато, што се овим методом може радити у улози само једне стране (црвених или плавих), а једностепена због тога,

што се овај метод може применити само на једну инстанцију, например, батаљон, пук или дивизију.

Истина, за време извођења групних занимања, нарочито приликом рекогносцирања, могу се формирати рекогносцирајуће групе у које, поред команданта и чланова штаба више јединице, могу се предвидети и команданти потчињених јединица, али то није двостепено групно занимање, већ комбинација групног занимања и ратне игре.

Према садржају групна занимања могу бити: командна, командно-штабна, штабна, позадинска и специјална.

На командним групним занимањима учесници се појављују у улози команданта тактичких, здружених или других јединица и на њима решавају питања у вези са командовањем тих јединица.

На командно-штабним групним занимањима, при решавању тактичког или оперативног задатка, учесници се постепено појављују у улози команданта и официра штаба и решавају питања не само из области командовања, већ и из области штабне службе.

На штабним групним занимањима учесници добијају улоге официра штаба и прорађују само питања у вези са радом штабова.

На позадинским групним занимањима учесници прорађују питања из области позадинске службе, а на специјалним групним занимањима, у улози команданта или начелника родова војске, изучавају питања употребе или коришћења разних родова војске.

С обзиром на место извођења групна занимања могу бити: групна занимања у учионици (на карти или рељефу) и групна занимања на земљишту. Притом, увек треба настојати да се тактички или оперативни задаци (што зависи од конкретних услова) делом изводе у учионици, а делом на земљишту (на пример, процена ситуације и доношење одлуке могу се радити у учионици, рекогносцирање на земљишту, а динамика у учионици или на земљишту).

Тактичке задатке мањих јединица треба првенствено радити на земљишту.

Према обиму и времену трајања групних занимања, задаци за њихово извођење могу бити комплексни (кад се, поред питања основног рода, прорађују и питања осталих родова), скраћени (кад се решавају само питања из области једног рода војске), тренажни и контролни.

Разрада задатака за групно занимање

За извођење групних занимања благовремено се разрађује тактички или оперативни задатак. С обзиром на садржај, циљ и намену тога задатка, могу га разрађивати општевојни официри, официри родова војске или колектив у коме, поред општевојног официра као главног разрађивача, учествују и претставници осталих родова војске и служби.

Разрада задатака врши се на основу **наређења претпостављеног старешине**, које се претходно издаје разрађивачима задатка.

Форма овог наређења може бити произвољна, али, углавном, у њему треба предвидети: име одговорног, тј. главног разрађивача (општевојног), као и осталих разрађивача — претставника родова војске и служби који уче-

ствују у разради задатка; тему, циљ и време за извођење теме задатка; подтему, циљ и време извођења појединих занимања у оквиру теме задатка; метод и место (учионица или земљиште) извођења задатка као целине или сваког занимања посебно; шири рејон који долази у обзир за разраду задатка; у које време ће се задатак изводити; коју инострану армију треба узети за противничку страну, и крајњи рок за израду задатка.

У извесним случајевима може се догодити да командант, као одговорни и главни разрађивач сам одређује тему задатка, њен циљ и садржај. То се може десити нарочито у оним случајевима када командант неке јединице уочи да његови потчињени нису добро савладали извесна питања из тактичке или оперативне обуке, која су планирана од стране вишег штаба, па жели накнадним задатком да их у томе обучи и тако постигне предвиђени циљ саме обуке.

По добијању наређења за разраду задатка, главни разрађивач, заједно са својим колективом, треба да приступи конкретном раду. Но, с обзиром да метод, тј. редослед разрађивања тактичког или оперативног задатка, може бити различит, и да он, пре свега, зависи од способности, искуства и навика главног разрађивача, сматрамо за потребно да напоменемо да редослед рада, који ћемо у даљем излагању изнети, није и не треба да послужи као шаблон у решавању овог питања.

Разрађивање задатка за групно занимање обично обухвата:

- личну припрему разрађивача задатка;
- састављање плана задатка;
- састављање плана разраде задатка (роковни план);
- састављање замисли;
- избор земљишта по карти;
- преношење и конкретизацију замисли на карту;
- излазак на земљиште;
- састављање плана дејства непријатеља;
- разрађивање основног задатка;
- састављање општих методских упутстава за читав задатак;
- састављање методских разрада за свако занимање и
- састављање анализе задатка.

Лична припрема разрађивача задатка. Пре него што приступи изради самог задатка, а на основу добијеног наређења, разрађивач треба да се за то припреми, тј. да схвати тему и њен циљ и да изабере и проучи потребну литературу. При томе треба прво да проучи одговарајуће ставове из борбених правила, затим наређења, директиве, информативне билтене, одговарајуће чланке из часописа и новина, одговарајуће борбене примере из нашег Народноослободилачког рата и ратова других народа. Једном речју, треба да усвоји теорију питања (теме). Ради лакшег коришћења потребног материјала, за све време проучавања литературе, треба прибележавати потребна и важна питања, која се у току разраде задатка могу користити.

Састављање плана задатка. После извршене личне припреме, разрађивач задатка приступа састављању плана задатка, којим се може обрадити само једна тактичка или оперативна тема, према томе да ли се ради о тактичком или оперативном задатку.

Међутим, један тактички или оперативни задатак може да се састоји из једног или више тактичких занимања, а у вези с тим, сваком тактичком занимању одговараће једна подтема која је уствари део теме задатка. Другим речима, тема задатка дели се на подтеме, које одговарају и изводе се у току једног занимања.

Да ли ће се један задатак састојати из једног или више тактичких занимања зависи: од циља који се задатком жели постићи, од обима градива које треба прећи да би се циљ постигао, од времена потребног да се предвиђено градиво пређе и од метода саме обуке. Ако је обим градива већи и ако се има више времена на расположењу, тактички задатак ће се делити на неколико тактичких занимања, и обратно, ако су обим и време мањи, задатак ће обухватити само једно занимање.

Ако задатак обухвата више занимања, његов план треба да садржи следећа питања: тему задатка, наставни циљ, метод и место извођења, време и преглед занимања (види прилог бр. 1).

При састављању овога плана руководиоца најпре оформљује заглавље плана, затим уноси тему задатка, њен циљ, метод и место извођења, време и, на крају, саставља преглед занимања.

При формулисању наставног циља треба имати у виду да се тај циљ поставља према томе шта учесници треба да добију током извођења тактичког или оперативног задатка. Другим речима, при формулисању циља треба одговорити на питање: зашто се изводи задатак и какви се резултати очекују од његовог извођења. Одговарајући на ово питање можемо рећи да сваки тактички или оперативни задатак може имати један од следећих циљева: показати, научити, вежбати, или проверити. Међутим, треба имати у виду да сваки од наведених циљева задатка захтева одговарајућу ситуацију, различите поступке руководиоца при извођењу занимања и различито време трајања занимања.

Када ће се и који од наведених циљева поставити у задатку зависи, пре свега, од програма обуке и степена припремљености учесника. Обично се наставни циљ „показати“ поставља у оним задацима који се, како по називу и садржају теме, тако и по величини јединице са којом се у задатку ради, први пут изводе са учесницима. Такве „показне“ задатке треба најпотпуније разрадити, ситуација треба да буде проста, земљиште поучно, а правилске одредбе што јасније изражене и прилагођене. Метод извођења ових задатака заснива се првенствено на излагању руководиоца занимања.

Наставни циљ „научити“ поставља се у оним тактичким задацима на којима учесници треба да стекну потребна знања из предвиђене теме. И ови се задаци морају потпуно разрадити. За њих треба узети сложенију ситуацију, с извесним отступањем од класичних „школских“ примера. Метод извођења оваквих задатака заснива се, пре свега, на одговорима и излагању учесника, уз потребно учешће руководиоца занимања.

Да би се што боље учврстило стечено знање, изводе се задаци са наставним циљем „вежбања“ учесника по једном или другом питању. За такве задатке ситуација треба да буде што сложенија, а земљиште још компликованије него код задатака са циљем „научити“. Метод рада заснива се првенствено на одговорима учесника.

Поред тога, на крају извесног периода обуке, са учесницима се изводе и контролни задаци на којима се „проверава“ знање учесника из пређених тема.

„Преглед занимања“, који је изложен у примеру плана, не треба сматрати као шаблон; он може имати и другу форму, али, у сваком случају, у њему треба обухватити: назив и садржај подтема појединих занимања и њихов циљ, наставна питања и број часова за свако занимање, број часова за самостални рад учесника, метод и место извођења сваког занимања и рад учесника (шта треба да израде или припреме за поједина занимања).

Попуни прегледа занимања претходи: подела теме — задатка на подтеме — занимања; предвиђање посебног циља и времена за свако занимање, а затим, подела подтеме (занимања) на наставна питања и одређивање посебног наставног циља и времена за свако од њих. Посебни наставни циљ сваког питања треба предвидети, но у плану задатка не мора бити написан.

У прилогу бр. 1 изнето је како је, на пример, тема „Стрељачки пук у нападу на позициону одбрану непријатеља“ делимично подељена на подтеме сваког занимања, како су одређени циљеви појединих занимања, како су формулисана наставна питања, како је одређено време за извођење појединих занимања, и др.

Правилна и благовремена разрада оваквог плана омогућава основном разрађивачу (разрађивачима родова војске) да одмах види обим теме — задатка и да се лакше сналази у току његове разраде. Поред тога, такав план омогућава лакше планирање распореда занимања, брзо оријентисање и добијање пуног увида у читав садржај задатка.

Ако се задатак састоји само из једног занимања (прилог бр. 2), онда разрађивач задатка прво оформљује заглавље, затим уноси теме, њихов циљ, време, метод и место извођења и, на крају, уместо прегледа занимања уноси наставна питања.

Из овога произлази да је разлика између ова два плана у томе што се тема задатка са више занимања дели на више подтема које одговарају појединим занимањима, док се тема задатка који се састоји из једног занимања одмах дели на наставна питања.

План разраде задатка (роковни план). После „Плана задатка“ разрађивач треба да састави „План разраде задатка“. Каква ће бити форма овога плана зависи од умешности и навика самог разрађивача. Форма плана може бити произвољна, али из њега треба да се види: ко ће и каква документа или занимања разрадити, време првобитне готовости, време уједначавања појединих питања или занимања из области родова војске, време прегледа, одобравања, последње коректуре и умножавања. Ако ће се задатак радити на земљишту, у плану треба предвидети и време изласка и утанчавања задатка на терену.

Ако, на пример, узмемо тему: „Стрељачки пук у нападу“, онда би за разраду тог задатка „План разраде задатка“ (роковни план) могао овако изгледати:

„План разраде задатка“ одобрава онај старешина који је издао наређење за разраду задатка. После његовог одобрења план важи за све разрађиваче (главног и за разрађиваче родова војске), који на основу њега састављају и детаљишу своје посебне личне планове.

Састављање замисли. Тактичка (оперативна) замисао задатка саставља се на основу теме, њеног карактера и циља задатка. При састављању замисли разрађивач се користи својим борбеним и наставничким искуством и обично узима какав борбени пример. Ако се за основу замисли узима борбени пример (што је веома пожељно), треба имати у виду да се он услед карактера теме, наставних циљева, даљег развитка борбене технике, организације јединица и оперативног искуства, не може узети у целини, већ ће у већем или мањем степену претрпети неопходне корекције.

Из „тактичке замисли“ треба да се види:

- бројни однос својих и непријатељских снага и средстава;
- њихов узајамни тактички однос и распоред;
- борбени задатак јединица и идеја одлуке;
- вид и садржај маневра по периодима дејства (замисао динамике).

Тактичку или оперативну замисао, у зависности од карактера задатка, треба састављати тако да учесници раде у условима променљиве и сложене ситуације, која ће захтевати разумну и смелу иницијативу учесника и руководиоца групног занимања. Замисао се обично црта оловкама у боји на листу чистог папира. При томе, прво треба унети замисао и план дејства непријатеља, а затим своје снаге. Разни периоди дејства непријатељских и својих снага могу се обележавати разним бојама или устаљеним знацима. Са стране графички изражене замисли могу се текстуелно или у виду легенде изнети прорачун, разни подаци, периоди дејства, оперативно време, итд.

Избор земљишта по карти. Пошто састави „тактичку (оперативну) замисао“, разрађивач бира одговарајуће земљиште на карти, чија размера одговара величини јединице која је предвиђена у теми задатка. Међутим, често се дешава да многи разрађивачи прво бирају земљиште, па онда састављају замисао. Таквим методом не би се поједина питања могла најпоучније обрадити, јер се тактичка (оперативна) замисао потчињава земљишту, уместо да се земљиште потчињава тактичкој (оперативној) замисли, која најбоље одговара идеји извођења задатка.

За извођење задатка земљиште треба да одговори следећим условима:

- да својим рељефом и распоредом месних предмета омогући најбоље остварење тактичке и оперативне замисли;
- да омогући најприродније и најпоучније извођење предвиђених наставних питања и
- да својим карактером омогући доношење не само једног, већ и више тактичких (оперативних) решења.

Ако се историски пример, који је узет за основу замисли, не може прорадити на истом земљишту, онда треба настојати да се изабере оно земљиште које у што већој мери одговара земљишту узетог историског примера.

Конкретизација замисли и њено преношење на карту. Пошто изабере земљиште, разрађивач постепено преноси замисао на карту, уносећи најпре почетну, а затим и остале ситуације по периодима дејства. Ред уношења ситуације, у односу на стране које учествују, зависи од самог задатка. Ако се разрађује задатак за напад, прво се уноси одлука непријатеља, његов борбени поредак, суседи и виша јединица, а затим одлука команданта

своје јединице, њен поредак и задатак суседа. Ако се разрађује одбранбени задатак, онда се прво почиње са сопственим, па потом са непријатељским распоредом. Углавном, ситуација се наноси тако да се из ње јасно види читав задатак и начин његовог решења.

При преношењу тактичке замисли на карту могу се извршити извесне корекције у односу на замисао. Ако смо, на пример, у замисли предвидели удаљење јуришног положаја од непријатељског предњег краја за 250—300 м, а изабрано земљиште дозвољава да буде и на удаљењу од 150 м, онда треба извршити одговарајућу корекцију без бојазни да ће та и њој сличне корекције изменити суштину замисли.

Излазак на земљиште ради срањивања земљишта и одлуке која је донета по карти зависи од тога где ће се задатак изводити. Ако је предвиђено извођење задатка у учионици, тј. на карти или рељефу, препоручљиво је, али није обавезно, да се изађе на земљиште. Али, ако се задатак изводи на земљишту, онда је излазак на земљиште неопходан.

Пре поласка на земљиште разрађивач задатка треба да припреми „План рекогносцирања“ у коме предвиђа учеснике у рекогносцирању, радне тачке, правце и начин кретања и питања која треба утначити или решити. Ако би се у току рекогносцирања показала извесна отступања карте од земљишта, а у вези са тим и нелогичности у погледу унете ситуације на карти, треба извршити неопходне поправке тако да ситуација потпуно одговара конкретним земљишним условима.

Саглашавање разних питања са претставницима родова војске врши се пре изласка на земљиште и у току самог рекогносцирања.

Састављање плана дејства непријатеља (прилог бр. 1). Пошто заврши утначивање задатка на земљишту и добије сагласност претпостављеног старешине, разрађивач задатка саставља „План непријатељског дејства“. Уствари, разрађивач треба да да текстуелну форму већ готовој ситуацији, која је унета на карту. Важност овога плана огледа се у томе што основни разрађивач, као и остали претставници родова војске, на основу њега могу лакше и потпуније да разрађује сва остала питања задатка и што руководилац занимања, знајући одлуку непријатељског команданта, распоред непријатељских снага и карактер њиховог дејства, може лакше и успешније да прати и проверава одлуке и наређења учесника групних занимања. Предност руководиоца над учесницима групног занимања баш се и састоји у детаљном познавању непријатељског распореда и дејства по периодима борбе.

У „Плану дејства непријатеља“ треба предвидети назив и састав непријатељских снага, идеју одлуке непријатељског команданта, распоред непријатељских снага и карактер њиховог дејства по периодима борбе. Он се може састављати у виду **текста, шеме или комбиновано**.

Непријатеља треба увек узимати као снажног, добро наоружаног и упорног. Његове одлуке треба у потпуности да одговарају његовој тактици и начину дејства, а не само „потреби задатка“. То значи, непријатеља треба показивати реално, без икаквих потцењивања или прецењивања.

Разрађивање основног задатка. Пошто заврши рад на карти и земљишту, и пошто састави план дејства непријатеља, разрађивач саставља основни задатак који се даје учесницима пре почетка групног занимања.

Садржај основног задатка треба да буде што краћи и јаснији, али та крат-коћа не сме да иде на рачун података, који су учесницима неопходни за схватање ситуације, задатка своје јединице, њеног места у извршењу задатка више јединице и задатка и начина своје припреме за занимање.

Основни задатак се обично састоји из опште ситуације, посебне ситуације, општих података, методских упутстава и прилога (види форму задатка).

Одобравамо:

Политкомесар . . . . дивизије,

Командант . . . , дивизије,

Бр. евиденције . . . .
Само за руководиоце
и учеснике

ЗАДАТАК бр. 10 (Стрељачки пук у нападу)

Карта _____

I

Општа ситуација

II

Посебна ситуација

III

Општи информативни подаци

IV

Методска упутства

Шта изучити:

У каквој улози и по ком питању се припремити за занимање.

Прилози: реферати, шеме, прорачуни и др.

Разрађивач задатка,

У првом делу основног задатка излаже се **општа ситуација** која треба да послужи као основ за разраду и извођење целог задатка. У општој ситуацији, која обухвата више јединицу за један, а највише за два степена, кратко и сажето се износи:

— положај, карактер дејства и задаци више јединице (за један, а ређе за два степена);

— положај и карактер дејства непријатељских снага;

- ситуација у ваздуху за своје и непријатељске снаге;
- кратки подаци о суседима више јединице (само у извесним случајевима).

Општа ситуација треба да одговара оперативном времену које је као почетно предвиђено у задатку. Она се може допуњавати шемама, које, у извесним случајевима, а нарочито у погледу распореда снага и средстава, могу заменити непотребно и сувишно описивање опште ситуације.

Из опште ситуације учесници групног занимања треба да виде опште услове дејства својих и непријатељских снага, а из **посебне ситуације** своје место у општим условима дејства и своју улогу у задатку више јединице. Садржај посебне ситуације (коју, као и општу, треба излагати кратко и сажето) зависи од карактера и циља задатка. Она, углавном, треба да обухвати:

— тачан распоред и дејство јединице предвиђене задатком (на пример, где се и да ли се налази у борби, на маршу или одмору — што се може износити и на крају опште ситуације);

- допунске податке о непријатељу;
- конкретнији задатак и идеју одлуке вишег команданта;
- средства ојачања и задатак јединице;
- податке о дејству суседа и других родова војске.

Конкретни задатак јединице може се дати у виду пуне борбене заповести вишег команданта, извода из борбене заповести, претходне одлуке или наређења, а остали подаци у виду засебних података, извештаја, реферата, сумарних извештаја, итд. Подаци се могу давати и неповезано, али тако да садрже сва питања која су потребна за доношење правилне одлуке. При састављању посебне ситуације треба водити рачуна да се учесницима даду првенствено они подаци на основу којих могу приступати решењу првог наставног питања.

Општи информативни подаци основног задатка обично садрже: преглед о личном саставу и наоружању јединица, преглед о формацији и стању непријатељских јединица, податке о стању позадине, њених установа и материјалних средстава, метеоролошке податке и кратак топографски опис рејона претстојећих дејстава.

За своје јединице могу се дати подаци о формацији, бројном стању људства и оружја, о губицима и попуни људства, стању оружја, о морално-политичкој и борбеној способности јединица, итд., а за непријатељске — формацијски преглед јединица, подаци о губицима и попуни живе силе и технике, о моралном стању и борбеној способности.

Подаци о стању позадине могу да садрже: материјално стање, колико има муниције и хране, могућност набдевања, количина расположивих транспортних средстава, број рањених и болесних, начин њихове евакуације, итд.

У метеоролошким подацима обично се износи стање времена, како године (лето или зима), тако и дана (киша, снег), стање температуре, видљивости, ветра, воденог талога и др.

У топографском опису рејона износи се: стање насељених места, путева, мостова, каква је пролазност земљишта, стање река, њихова дубина и

брзина тока, стање шума и др. (Ово се може дати у виду топографског описа земљишта или у виду појединих података).

У извесним случајевима, а нарочито код већих задатака за корпус — армију, у одељку „Општи подаци“ даје се ситуација разних родова војске, која ће се прорађивати, као на пример, „ситуација у ваздуху“, „позадинска ситуација“, „инжињерска ситуација“, итд.

Начелно, у основном задатку износе се подаци који су потребни за доношење одлуке (општевојне). Остали подаци по родовима војске, који за то нису неопходни, дају се у допунским задацима пре занимања. Подаци о сопственим и непријатељским снагама могу се приложити уз основни задатак у виду прегледа, нарочито ако су сувише обимни, тако да би текст основног задатка био што краћи и јаснији. (На крају задатка све такве прилоге треба набројити, без обзира што су означени и у тексту задатка).

Из **методских упутстава** учесник групног занимања, углавном, треба јасно да види коју литературу (по тачкама или страницама) треба проучити и у каквој улози и по којим питањима се треба припремити за претстојеће занимање.

Општа методска упутства дају се за задатак који обухвата више занимања. У овим упутствима (која улазе као трећи део плана задатка) треба указати на оне моменте који важе за читав задатак и којих се треба држати за време извођења свих занимања. У њима се дају упутства руководиоцу како да се припреми по задатку, на које моменте у раду треба да обрати пажњу (на рад учесника групног занимања, на начин извођења занимања и методе који најбоље одговарају постављеном циљу).

Састављање методских разрада (плана извођења занимања). Ако се задатак састоји из више занимања, онда се за извођење сваког занимања разрађује посебна методска разрада (план извођења занимања), која обухвата конкретно разрађен садржај занимања, по коме руководилац изводи занимање са својим учесницима (види прилог бр. 3). За свако занимање разрађује се по једна методска разрада за руководиоца и **допунски задатак** за учеснике (допунски задатак сличан је по форми основном задатку и садржи оне податке који су потребни учесницима да се припреме за претстојеће занимање).

Обим и садржај методске разраде занимања зависи од лица које ће изводити задатак са учесницима групног занимања. Ако ће задатак изводити сам разрађивач, који располаже довољним знањем и искуством, онда методска разрада занимања може бити краћа и састојати се само из детаљно унете ситуације на карти и кратког конспекта (конспект може да обухвати: назив и циљ теме, наставна питања, време и ред прелажења истих, кратка питања, анализу и др.). Ако ће групно занимање, поред разрађивача, изводити још и други руководиоци, или, ако разрађивач нема довољно искуства у извођењу занимања, онда се методска разрада занимања мора саставити и сва предвиђена питања детаљно обработити.

Као што се из наведеног прилога види, методска разрада занимања обухвата: основне податке (назив подтеме занимања, циљ занимања, метод, место и време извођења, наставна питања и време за њихово извођење), методска упутства, ток и анализу занимања.

У одељку „**Методска упутства**“, углавном, треба обухватити: у ком обиму и којим редом треба прелазити поједина наставна питања; у каквој улози, по ком питању и на какав начин треба да се припреме учесници за занимање; како ће се припремити руководилац и каква ће бити његова улога на групном занимању; којим ће се методом прелазити наставна питања; начин одређивања дужности учесницима групног занимања — једном речју, у кратким цртама, треба изнети начин извођења предвиђеног занимања.

У одељку „**Ток занимања**“ на првом месту треба предвидети начин провере припреме учесника за групно занимање, тј. контролна питања из теорије и време које је за њих предвиђено, контролу припреме учесника за занимање (радна карта, основни или допунски задатак, реферати и др.), време и начин контроле. После тога треба обрадити свако наставно питање понаособ. Као што се из наведеног обрасца види, обрада наставних питања може се вршити на следећи начин:

- изнети назив наставног питања;
- одредити радно и оперативно време предвиђено за прораду наставног питања, као и место његовог извођења;
- дати кратка методска упутства за извођење тог питања (улога руководиоца, учесника и др.);
- изложити одговарајућу ситуацију код јединице, суседа и непријатеља и ко ће је и на какав начин саопштити учеснику групног занимања (ситуација се може излагати у виду текста са шемом — или без ње);
- изнети улогу учесника и одговоре који се од њега очекују (у погледу: процене ситуације и закључака из ње или самих закључака, одлуке у тој ситуацији, наређења потчињеним јединицама и извештаја вишем штабу, суседима и др.) и, на крају,
- изнети анализу наставног питања (ако је потребно).

У одељку „**Анализа занимања**“ треба подвући само оно што је најбитније, истаћи циљ занимања, најважније теориске одредбе и њихову примену на пракси, тактичку замисао (карактер дејства непријатеља, ако је потребно). Остала питања анализе руководиоца прикупља и сређује у току извођења занимања.

На овакав начин разрађују се и сва остала занимања једног задатка.

Састављање анализе задатка. У одељку „Анализа задатка“ дају се упутства и припремају питања за анализу. Анализа се изводи по сваком питању (ако је потребно), сваком занимању и, на крају, по задатку као целини. У анализи читавог задатка треба изнети: тему и циљ задатка, основне теориске одредбе које су у вези са темом, замисао — карактер дејства својих и непријатељских снага (илустровано шемама), како су занимања изведена, како су учесници радили и какав су успех постигли, који су најважнији недостаци и што треба учинити да се уочени недостаци отклоне.

Подаци за прва три питања припремају се унапред, а за остала у току самог извођења занимања.

Као што смо раније напоменули, задаци се могу састојати из једног или више занимања. Форма и садржај задатка који се састоји само из једног занимања слични су са формом и садржајем методске разраде појединих занимања. Због тога се на том питању нећемо задржавати.

На крају треба нагласити велику важност међусобне сарадње основног разрађивача задатка и претставника родова војске. Зато се за све време рада, а поготово онда када се разрађују и изводе занимања из опште тактике и из родова војске, тј. код комплексних задатака, мора одржати што тешњи контакт и сарадња између главног разрађивача — тактичара и претставника родова војске. Недостатак такве сарадње и неуједначавање гледишта по свим питањима може да доведе до великих противуречности у појединим занимањима, а таква неслагања знатно отежавају извођење занимања и постизање јединственог гледишта по свим питањима која се у задатку прорађују. Главни разрађивач — тактичар је најодговорнија личност у разрађивању задатка, која, у заједници са осталим разрађивачима (претставницима родова војске), мора непрекидно и систематски, према предвиђеном плану, да уједначава и саглашава сва спорна и нејасна питања.

По завршетку рада комплетан задатак даје се на одобрење старијем команданту који га прегледа и својим потписом одобрава његово извођење. Ако је потребно да се унесу поправке, задатак се враћа разрађивачу који га, након завршеног исправљања, поново даје вишем старешини на преглед и одобрење.

Готов, тј. разрађен тактички или оперативни задатак, начелно се не показује учесницима групног занимања за све време рада, већ им се дају: основни задатак, допунски задаци (пред занимањима) и остали реферати, прорачуни или други материјал, који је унапред предвиђен да се подели учесницима.

Комплетно разрађен задатак може се давати учесницима само пре извођења „показног“ групног занимања.

Прилог бр. 1

ОДОБРАВАМО:

Политкомесар дивизије, Командант дивизије,

Поверљиво
Бр. евиденције . . . .
Само за руководиоце

ПЛАН ЗАДАТКА бр. 10

I

Тема: Напад стрелачког пука на позициону одбрану непријатеља

Циљ: Научити учеснике процени ситуације, доношењу претходне одлуке, организацији напада и командовању стрелачким пуком у току напада*)

Метод: Групно занимање на карти и земљишту

Време: 25 часова

*) Циљ може бити и друкчији, на пример, показати учесницима процену ситуације, доношење претходне одлуке, организацију напада и командовање стрелачким пуком у току напада, или вежбати учеснике у процени ситуације, доношењу одлуке, или проверити знање учесника из процене ситуације, доношења одлуке, итд.

Преглед занимања

Ред. бр.	Занимање	Наставни циљ занимања	НАСТАВНА ПИТАЊА	Бр. час.		Метод и место извођења занимања	Документа која израђују учесници	Примедба
				за самосталан рад	за занимање			
1	Процена ситуације и доношење претходне одлуке КСП	Научити учеснике процени ситуације и доношењу претходне одлуке у улози КСП	1) Прорачун времена 2) Схватање задатка 3) Процена непријатеља 4) Процена својих снага 5) Процена земљишта 6) Доношење претходне одлуке	2	3	Групно занимање на карти	Конспект процене ситуације и претходне одлуке	
2	Командантско рекогносцирање	Научити учеснике извођењу командантског рекогносцирања и издавању усмене борбене заповести	1) Извођење командантског рекогносцирања 2) Издавање усмене борбене заповести		5	Групно занимање на земљишту	Учесници припремају као контролни документ „План командантског рекогносцирања“ и конспект усмене борбене заповести	
3	Организација садејства	Научити учеснике да у улози КСП организују садејство унутар пука са родовима војске и суседима	1) Организација садејства 2) Издавање допунских наређења		3	Групно занимање на земљишту	Конспект организације садејства на основу извода из планске таблице боја дивизије	
ИТД.								

II

План непријатељског дејства*)

После претрпљених губитака на линији _____ 150 пп плавих повукао се на раније припремљене положаје на линији _____
 150 пп ојачан са _____ добио је задатак да брани отсек _____
 Командант 150 пп одлучио је да груписањем снага у рејону _____
 _____ уништи снаге црвених и не дозволи им продор у правцу _____
 1 пб са _____ брани рејон _____ са задатком _____
 2 пб _____
 3 пб _____

*) Пошто се овај план односи на читав задатак, улази у „план задатка“ као његов други део.

У периоду артиљерске припреме црвених, јединице пука налазиће се у склоништима. Дежурна средства дејствоваће по _____ итд. У периоду јуриша све јединице првог ешелона, уз подршку артиљерије и минобацачке ватре, одбијају јуриш црвених, итд.

У случају уклињавања црвених у рејон _____ 1 пб са својом резервом врши противнапад у правцу _____ са задатком _____ У случају уклињавања црвених у рејон _____ други ешелон пука, у садејству са снагама 1 и 2 пб и тенковском четом врши противнапад правцем _____ са циљем уништења уклињених снага црвених и успостављања предњег краја, итд.

Слично овоме излажу се задаци, одлуке и план дејства оног батаљона и његових чета на чији ће рејон одбране нападати снаге стрељачког пука црвених.

III

Општа методска упутства

Основни задатак са потребним прилозима и картама издати учесницима групног занимања на 4—5 дана пре извођења занимања.

На консултацијама указати на која питања треба да обрате нарочиту пажњу у току припреме за занимање (процена непријатеља, земљишта, одлука и радна карта).

У току извођења занимања настојати да учесници одговарају кратко и сажето.

Обратити нарочиту пажњу на процену ситуације и доношење одлуке, рекогносцирање и организацију садејства, као и изразу докумената.

У току динамике обратити пажњу на правилну организацију одбијања противнапада и на увођење у бој другог ешелона, итд.

Прилог бр. 2

ОДОБРАВАМО:

Политкомесар дивизије, Командант дивизије,

Поверљиво
Бр. евиденције . . . .
Само за руководиоце

ПЛАН ЗАДАТКА бр. 12

I

Тема: Одбрана брдског стрељачког пука на планинском земљишту.

Циљ: Вежбати учеснике у доношењу и формулисању претходне одлуке, издавању борбене заповести и командовању стрељачким пуком у току одбранбене борбе

Време: 4 часа

Метод и место извођења: групно занимање на карти у учионици

Наставна питања:

1) Доношење претходне одлуке	— — — — —	60 минута
2) Издавање усмене борбене заповести	— — — — —	60 минута
3) Одбијање непријатељског насилног извијања	— — — — —	30 минута
4) Организација противнапада пуковске резерве	— — — — —	40 минута
5) Анализа задатка	— — — — —	20 минута

Свега: 210 минута

II

План непријатељског дејства

(слично као и у „Плану задатка“ бр. 10, у прилогу бр. 1)

III

Методска упутства

(слично као и у „Методској разради занимања“, у прилогу бр. 3)

IV

Ток занимања

(слично као и у „Методској разради занимања“, у прилогу бр. 3)

V

Анализа задатка

Разрађивач задатка,

Прилог бр. 3**ОДОБРАВАМО:**

Политкомесар дивизије, Командант дивизије,

Поверљиво
Бр. евиденције . . . .
Само за руководиоце**ЗАДАТАК бр. 10****Методска разрада (план извођења) 1-ог занимања**

I

Подтема: Процена ситуације и доношење претходне одлуке КСП

Циљ занимања: Научити учеснике процени ситуације и доношењу претходне одлуке у улози КСП

Метод и место извођења: Групно занимање на карти у учионици

Време: 3 часа

Наставна питања

1) Прорачун времена	— — — — —	10 минута
2) Схватање задатка	— — — — —	20 минута
3) Процена непријатеља	— — — — —	30 минута
4) Процена својих снага	— — — — —	20 минута
5) Процена земљишта	— — — — —	50 минута
6) Доношење претходне одлуке	— — — — —	40 минута
Анализа	— — — — —	10 минута

Свега: 180 минута

II

Методска упутства*

На почетку занимања, по објављивању теме и њеног циља, проверити контролна питања, радну карту, конспект и како су учесници упознати са основним задатком.

Објаснити учесницима ситуацију и рад команданта стрелачког пука са командантом дивизије, његов рад са НШ по повратку у штаб на стварању грубе замисли и рад у вези са прорачуном времена.

Објавити оперативно време, место где се налази командант пука и захтевати да један или два учесника изнесу прорачун времена у улози команданта пука, а потом захтевати да остали укратко изнесу своја мишљења ако се не слажу са предложеним прорачуном.

Анализирати изнете прорачуне времена и дати коначне закључке.

После обраде првог, прећи на обраду следећих питања на сличан начин, обрађујући нарочиту пажњу на _____ итд.

III

Ток занимања

Контролна питања:

- 1) Рад команданта пука на процени ситуације и доношењу претходне одлуке
- 2) Итд.

Проверити конспекте и радну карту.

Прорачун времена

Оперативно време 23.5.50, 18.00, радно 10 мин.

У току повратка са рекогносцирања у групи команданта дивизије командант пука је размишљао о прорачуну времена, а по доласку у штаб врши детаљан прорачун. Од једног или два учесника захтевати да изнесу приближно следећи прорачун времена _____

Схватање задатка

Оперативно време 23.5.50, 18.10, радно 20 мин.

Пошто заврши прорачун времена и упозна НШ са добијеним задатком и својом замисли, КСП врши детаљну процену ситуације. Од једног или два учесника захтевати да изнесу схватање задатка приближно овако _____

Одељак „Ток занимања“ може имати овакву форму (која је практична за занимање која се односе на динамику борбе):

В р е м е		Наставно питање	Ситуација	Очекујући одговор учесника
опера- тивно	радно			
8.00 15	40	Одбијање противнапада непријатељске пуковске резерве	Износи се ситуација за једну и другу страну	Процена ситуације _____ Закључци _____ Одлука _____ Наређење _____

итд.

*) Односе се само на ово занимање

IV

Анализа занимања

Разрађивач задатка,

О д о б р а в а м о :

Политкомесар . . . . дивизије,

Командант . . . дивизије,

П л а н разраде задатка (Роковни план)

за тему „Стрељачки пук у нападу“

Ред. бр.	Ко разрађује	НАЗИВ ЗАНИМАЊА	Време прво- битне гото- вости	Време ујед- начавања	Време пре- гледа	Време изла- жења на терен	Време за ко- рекцију и ум- ножавање	Време конач- не готово- сти задатка	Примедба
1	Потпу- ковник	Тактичка замисао	1 маја		2 маја				
2	„	Излазак на земљиште	—	—	—	3 маја			При- сус- твују
3	„	Основни задатак	5 маја	6 маја	7 маја		8 маја		
4	„	План извођења за- датка	10 маја	11 маја	12 маја		13 маја		
5	„	I занимање Процена ситуације и доношење претходне одлуке	18 маја		19 маја		20 и 21 маја		итд.
6	Мајор	IV занимање Арт. обезбеђење на- пада	25 маја	26 маја	27 маја		28 и 29 маја		
7	Капетан	V занимање Инж. обезбеђење на- пада	26 маја	27 маја	28 маја		29 маја 1 јуна	1 јуна	итд.

Датум _____ 19 _____

Разрађивач,

у _____